OM TATOVERINGER

HOS

DE OFFENTLIGE FRUENTIMMER

VED

OVERLÆGE, DR. **R. BERGH**

MED TO TAVLER

SÆRTRYK AF „HOSPITALS-TIDENDE“

KJØBENHAVN

L COHENS BOGTRYKKERI

1891

Förord till den elektroniska utgåvan

Detta särtryck av Hospitals-Tidende om tatureringar hos offentliga fruntimmer skrivet av **Rudolph Bergh** (1824-1909) har digitaliserats av Kongelige biblioteket i Danmark och iordningsställts för Projekt Runeberg i juni 2011 av Ralph E.

Den faretruende Bevægelse, som siden 1875 er bleven vakt og vedligeholdt ved Mrs. *Butler* og hendes naive internationale Federation samt af alle Prostitutions-Abolitionisterne, har idetmindste dog gjort den Nytte, at der som en Art Modvægt er fremkommet Undersøgelser, som have paaviist visse *Overensstemmelser mellem Forbryder- og Prostitutions-Naturellet.* De have viist, at det for en stor Deel ikke er de forkeerte Samfundsforhold, som directe avle Prostitutionen, men at samme maaske meestendeels rekruteres af fra tidlig Tid lastefulde Individer, som saa at sige vare selvskrevne til Prostitution. For Forbryderen som for den Prostituerede gjælder det om Frihed for Arbeide, om et utvungent og hasarderet Liv, om Tilfredsstillelse af visse Arter af lav Forfængelighed, om ett stadig Leven i en Sind og Tanke døvende Tummel, og for mange dertil ofte om en ubunden kjønslig Tilfredsstillelse. Det er alt Dette, som danner Tillokkelserne til og i deres Væren. Men disse samme Undersøgelser synes saa tillige for ikke faa Prostitueredes Vedkommende at have kunnet eftervise forskjellige lignende psychiske og physiske Degenerations-TegnPauline Tarnowsky, ét anthropométrique sur les prostituées et les volenses. 1889. av. tabl. et dessins., som de, der ere' paaviste hos Forbrydere.

Særligt *Lombroso* harC. Lombroso, l'uomo delinquente, Quarta ediz. 1889. 1. p. 287–323, (294), 645, Tav. XVI,

XVII, XXVIII, XXIX — II. p. 453-461. udhævet den iøvrigt længe kjendte

hyppige Forekomst af Tatoveringer hos Forbrydere. Lombroso fandt imellem et meget stort Antal af saadanne voksne Individer omtrent 10 pCt. tatoverede, og særligt hyppigt og med et endnu højere Procenttal saaes disse Mærker altid hos de værre Klasser af Forbrydere. Atter paa dette Punkt træder et vist Slægtskab med Forbryderne frem hos de offentlige Fruentimmer. *Skjøgerne findes ikke sjældent tatoverede,* ulige oftereEn virkelig Statistik over *Hyppigheden* af Forekomsten af *Tatoveringer* hos Skjøger mangler, eller er kun repræsenteret ved A. Orazio's Angivelse om Fundet af saadanne hos 28 af 300 Skjøger i Genova {Lombroso, l. c. II. p. 453—457).

Iligemaade mangler ganske en virkelig Statistik over Hyppigheden af Tatoveringer paa de Lig, som komme til Section. Ifølge Erfaringerne i det Berliner pathologiske Institut skulde omtrent 4 pCt. af samtlige mandlige til Section kommende Individer vise Tatoveringer. Sml. W. Joest, Tätowiren. 1887. p. 109. end andre Kvinder uf de lavere Klasser. Af de 804 Individer, som i de sidste 5 Aar virkeligt have practiseret som Skjøger i Kjøbenhavn og have været indlagte paa Vestre Hospital, have de 80 eller omtrent de 10 pCt. viist sig tatoverede.

Tatovering er den Skik, den Kunst at danne mere uforgængelige, farvede Figurer i Huden ved (Smaarids eller) Prikninger med Naale under samtidig eller straks paafolgende Indførsel af Farvestoffer i Stikstederne.En med Tatoveringen beslægtet, men maaskee i det Hele ældre og mere raa Smykkemaade er den, hos vilde Stammer rundtom paa Jorden ret hyppige Skik at frembringe *grovere Rids eller Snit i Huden,* ofte i Forbindelse med Indbringelse af Farvestoffer. Denne Skaben af ufarvede eller farvede stærke Ar benævnes af Australierne sædvanligviis *Manka.* Den er, særligt af Reisende, ofte bleven sammenblandet med den *ved Punktering frembragte Tatovering.* Wuttke har (Die Entsteh. d. Sehrift. 1877. p. 86) først saaledes fremdraget Benævnelsen Manka og skarpere adskilt disse to Skikke. Navnet, Tatow, er först indført af *Cook* (1773) og stammer fra Sydhavsøernes Beboere, særligt fra Venskabs- og Selskabsøerne (Tatov) og fra Skipperøerne (Ta-tatau). Det skal være et onomatopoietisk Ord, som skal *(Wuttke)* gengive den ofte i Triol-Takt foregaaende Banken med en lille Hammer paa Tatoverings-Instrumentet. Iøvrigt gaaer denne Skik under adskillige andre Navne hos de forskjellige Stammer, som beboe Øerne i det stille Hav.

Missionærerne have stadigt modarbejdet denne hedenske Skik;

allerede ved deres voksende Indflydelse synes Tatoveringen mangesteds at være ifærd med at uddøe, idetmindste i sine udprægede Former, og særligt gjælder dette netop Sydhavsøerne. Den største Deel af Jorden synes jo efterhaanden at skulle komme til at tilhøre den hvide Race: de Indfødte af de laveste Racer ville absorberes eller uddøe, og dermed vil Tatoveringen, idetmindste i sine egentlige dekorative Former, være forsvunden: Oultur og Tatovering forliges ikke. For den sammenlignende Anthropologi vil det derfor være af stor Betydning, at der i de sidste og især i det sidste Tiaar er skænket denne mærkelige Skik en betydelig videnskabelig Opmærksomhed.E. Berchon, hist. médic. du tatouage. 1869.

H. Wuttke, die Entstehung d. Schrift. m. 34 T. 1877, p. 79—140.

Lacasssagne, les tatouages, ét. anthropolog. et médico-légale, av. pl. 1881.

W. Joest, Tätowiren, Narbenzeichnen und Körperbemalen. m. T. 1887. Folio.

Disse, de senere Tiders Undersøgelser synes at have viist, at der vel neppe gives nogen Stamme eller noget Folk, hos hvilket Tatovering ikke, idetmindste paa enkelte Steder eller til enkelte Tider, har været eller endog endnu er Skik. Visse som Minder om det praehistoriske Menneske paa enkelte Steder i Europa (Aurignac-Hulen) fundne RedskaberLartet, nouv. rech. sur la coëxistence de l'homme et des grands mammifères fossils. Ann. des so. nat. Zool. 4 S. XV. 1861. p. (177—253. pi. 10— 13) 189. pl. 11. f. 3.

Det er vel iøvrigt højst tvivlsomt, om det af Lartet afbildede Instrument har tjent til Tatovering; det ligner ikke ret de andre fra vilde Stammer kjendte Redskaber til denne Brug. ere blevne tydede som Tatoverings-Instrumenter

(Lartet); under alle Omstændigheder og ganske bortseet fra denne Tydning er det sandsynligt, at disse Aboriginer have pleiet Tatovering. Denne Skik var kjendt af Ægypterne og af de hedenske Folk, med hvilke Hebræerne kom i Berøring; Tatovering blev derfor strengt forbudt af Moses (Levit. XIX, 28). Romerne fandt Picterne og Briterne (ikke alene malede, men) tatoveredeSml. Joest, Kørperbemalen u. Tättowiren bei den Völkern. d. Alterthums. Ztachr. f. Bthnologie. XX. 1888. p. 412-414 (416)., og de Romerske Historiographer omtale denne Skik som udbredt hos Thracerne, Illyrieme, Dacerne o. a. østeuropæiske Folkefærd. Saavidt historisk Forskning og Kundskab strækker, synes Forholdet at have været det samme i alle Verdensdele.»Not one great country can be named, from the polar region in the north to New Zeeland in the south, in which the aborigines do not tattoo themselves.» Darwin, the descent of man. 7 ed. II. 1871. p. 339. Men mærkelig er den forholdsviis

ringe Udbredning, som denne Skik dog i det Hele synes at have havt hos den begavede og saa tidligt udviklede ariske Race, hos hvilken den ialtfald synes i det Væsenlige tidligt uddød. Sanscrit-Sprogene besidde intet Udtryk for Tatovering; ikke at tale om, at der hverken i den islandske eller i det Hele i den ældste Nordiske Litteratur findes nogen Hentydning til, at denne Skik har været kjendt eller anvendt.*Tatoveringen* har, saa at sige, overhovedet neppe været paa Tale *i den nordiske Litteratur*. Fraregnede nogle ældre Bemærkninger af Cranz og af Rink om Tatoveringer hos Grønlænderinder, har kun S. Hansen Om Stigmata hos Forbrydere. (Hosp.-Tid. 3 R. VII. 1889. p. 422. Anm.) og v. Düben (Ymer, Tidsskr. utg. af Sv. Sällsk. f. Arthrop. och Geogr. VI, 1886. 1887. p. XVIII) leveret nogle herhen horende Meddelelser. Hos Zigeunerne skal Tatovering saa at sige ikke forekomme, saalidt som i deres (Rom-)Sprog, hvad der maaskee hænger sammen med deres ariske Afstamming.Sml. Joest, l. c. p. 101—102.

Oprindelsen og Betydningen af denne Skik synes nu at have været saare mangeartede og forskjellige hos de forskjellige vilde Folk og Stammer. Oprindeligst har Tatoveringen maaskee været benyttet som Skrækkemiddel ligeoverfor Fjender. Men i sine mange forskjellige Former har den desuden ofte været Stammetegn; eller været brugt som Mærke for indtraadt Pubertet, og det baade hos Piger og hos Ynglinge. Fremdeles have Tatoveringerne, idetmindste i visse Former, været et Udmærkelsestegn, som kun blev baaret af Høvdinge og berømte Krigere. Oftest have disse Forsiringer dog vistnok tjent Forfængeligheden, været Prydelse, og Tatoveringen optræder allerede af den Grund i sin største Udvikling, hvor den virkeligt ogsaa er en kunstfærdig DecorationIfølge Joest (l. c. p. 49, 58, 59, 125. Taf. VIII-XI) er Japan det Land, hvor de i skønneste og kunstfærdigste Tatoveringer udføres. Jeg har i de sidste Aar to Gange havt Leilighed til, hos Skibscapitainer, at see meget smukke Tegninger, som jeg rigtigt diagnosticerede som udførte i Japan., næsten kun hos Stammer, som beboe Egne, hvis Klima tillader en næsten absolut Nøgenhed. I samme Forhold, som de Vilde vænne sig til Beklædning, forsvinder Tatoveringen og sees væsenligst indskrænket til de ubedækkede Legemsdele, til Ansigt og til Hænder.

Alle disse Betydninger har Tatoveringen i sine forskjellige Former endnu bevaret hos saa mange vilde Stammer, medens den i

Europa allerede hos Grækerne og Romerne langt tilbage i Tiden var bleven indskrænket til at mærke Forbrydere, Slaver og Fanger (Lex Remmia) eller var bleven til et Slags Laugsmærke med et til Lauget Hensyn havende Emblem. Dog anvendte ogsaa de første Christne som Samfundsmærke et eget Symbol eller Monogram (X, IN, Lammet, Pisken) eller et Kors, anbragt paa Armen, meest ved Haandleddet, og endnu ned til vore Dage har det været Skik, at Pilgrimmene til LorettoSml. Lombroso, l. c. I, p. 291. og til den hellige Grav i Jerusalem lode sig saaledes mærke paa en Arm, og mellem disse Fromme have været saa notable Personer som russiske Storfyrster og Prindsen af Wales.Sml. Lacassagne, l. c. p. 97. Joest, l. c. p. 107. Under den Begejstring, som i Frankrig hilste Udbruddet af den store Revolution, blev dens Program — liberté, fraternité, égalité — indristet paa saa mangen Arm og læstes ogsaa paa Liget af Bernadotte.I tidligere Tid bleve *Hittebørn* i Hospitalerne og af Jordemødrene ofte mærkede med en Tatovering, saafremt de ikke allerede vare mærkede før Udsættelsen. Sml. Beaumarchais, le mariage de Figaro. Acte III, Scéne XVI (hiéraglyphe—spatule).

Nutildags er Brugen af Tatoveringer i Europa højst indskrænket. Den er sunken ned til næsten kun de laveste

Klasser, benyttes der nu kun som en, rigtignok tvivlsom, Prydelse eller som Monument over en nærværende, maa saa ofte kun forbigaaende Tilbøjelighed for et andet Individ og da meest af andet Kjøn. Hyppigst sees Tatoveringer da, og saaledes ogsaa hos os, hos *Soldater og Matroser, hos Forbrydere og hos Prostituerede.* De sees hos Individer, som tilhøre disse mere kasteagtigt udprægede Samfund og ere saa ofte vistnok kun Frugt af Efterlignelsesdrift eller af en af Leddiggang fremkaldt eller begunstiget øjeblikkelig Indskydelse.

Men ogsaa i *Armeerne* og især i *Marinerne* synes Brugen af Tatovering at aftage stærkt. Ved Undersøgelsen af 3000 gamle Soldater i Invalidehotellet i Paris fandt *Hutin*Hutin, réch. sur les tatouages. Bull de l'ac. de méd. XVIII. 1853. p. 348. E. Berchon, l. c. 1869. p, 32—33. 1853 dog 506 Tatoverede, og tvivler ikke paa, at adskillige endda havde skjult deres Mærker. Men denne Skik skal i senere Aar være bleven noget sjældnere i den franske Armee. Sikkre Meddelelser herommangle imidlertid overalt. Endnu mere gjælder denne Aftagen af Brugen af Tatovering den franske Marine, i hvilken man i den senere Tid ganske har forbudt Tatovering under Tjenestetiden, belært ved mange uheldige Erfaringer om Opstaaen af Phlegmoner, Erysipelas, Syphilis m. m. efter saadan Operation. I den italienske Marine bar man i de sidste Aar adopteret dette Forbud.

I sin fulrie Kraft staaer Tatoveringen derimod endnu i den Bærme af Befolkningen, som afgiver de fleste *Forbrydere*; et stort Antal af disse viser sig, som anført, altid tatoveret. Det var egenligt først *Casper*Casper, üb. Tätowirungen. Vierteljschr. f. ger. u. öffentl. Med. I. 1852. p. 274-297. (1852) og *Tardieu*Tardieu, ét. médico-lég. sur le tatouage. Ann. d'hyg. publ. 2 S. III. 1855. p. 171—206. (1855), som paaviste den væsenlige Nytte, som Kjendskab til saadanne individuelle Tatoveringer paa forskjellig Maade kan yde den medico-legale Undersøgelse. Den afsluttende Rolle, som Mangel af saadanne Mærker kom til at spille i den berygtede Tichborne'ske Arvesag, henledede ydermere Opmærksomheden paa dette Forhold, som yderligere er konstateret gjennem forskjellige nyere Arbejder og særligt af *Lomhroso.*

Om Tatoveringerne hos de *offentlige Fruentimmer* vides saare Lidet og næsten kun det, som derom findes meddelt i *Parent-Duchatelet's* klassiske Bog,Parent-Duchatelet, de la prostitution dans la ville de Faris, 3éd. I. 1857. p. 123—126. Man søger forgjæves nogen herhen hørende Oplysning i de mange andre baade ældre og nyeste specielle Arbeider over Prostitution og Prostitutions-Forhold, saaledes hos *Rétif de ta Brétonne* (1770), *Potton* (1842), *Jeannel* {1874}. *Lecour* (1874), *Mireur* (1875), *Després* (1883), *Martineau* (1885), *B. Tarnowsky* (1889) o. fl. Ifølge *Parent-Duchatelet* er denne Skik næsten kun i Brug hos Skjøger af de laveste Klasser, særligt hos de Individer, som leve af og med Militær. Tatoveringerne findes ifølge den franske Forfatter ikke anbragte paa de sædvanligt blottede Legemsdele, men oftest paa den øverste Deel af Overarmene, mediant paa Brystkassen forpaa eller under Brysterne. Tatoveringerne dannes af Bogstaver og Navne, meest vedkommende disse Fruentimmers mandlige Elskere (med indtil 30 Navne) eller af Figurer. Hjerter og Hjerter gjennemborede af Pile, Blomster og Blade danne de sædvanlige banale Ornamenter; ved Navnene er hyppigt vedføjet et »for Evigt«. Efter de vekslende Tilbøjeligheder og skiftende kjønsligeForhold overtatoveres et Navn af og til med et andet. Saaat sige aldrig sees nogensomhelst obscoen Figur eller uanstændig Antydning i Tatoveringerne; der viser sig her en højst mærkelig Modsætning til de raae Mandfolk, med hvem disse Fruentimmer omgaaes, og som ofte bære og fremvise de meest uanstændige Tatoveringer.Sml. Lomhroso, I. c. I. p. 299–302. Tav. XVI, XVII, XXVIII, XXIX. Lacassagne I. c. p. 28. Derimod udhæves det curiøse Forhold, at adskillige af disse Fruentimmer og især af de ældre, have deres Elskerinders Navne indristede i Egnen mellem Pubes og Navlen.Dog synes der ogsaa at kunne findes andre Tegninger paa Underlivet af Prostituerede. Sml. Journ. des Goncourt. II. (1862-1865). 1888. p. 80. *Parent-Duchatelet* udhæver, at Tatoverings-Skikken synes at tabe sig hos disse Fruentimmer. — I Forsommeren ifjor havde jeg Lejlighed til at konferere om disse Forhold med Dr. *Passant,* den mangeaarige Chef for Visitationerne af de offentlige Fruentimmer (chef du dispensaire de salubrité). Ogsaa han mente, at Tatoveringer nutildags forekom mindre hyppigt hos Skjøgerne end tidligereE. Goncourt præsenterer i »la fille Elisa» en af Bordellets Pensionærer tatoveret (éd, Charpentier. 1877. p. 118).; iøvrigt vare Forholdene omtrent som angivne af *Parent-Duchatelet,* dog mente *Passant* næsten kun at finde disse

Mærker paa Forarmene, næsten aldrig paa Laarene, og paa Underlivet skulde de nu aldrig sees. Visitationen af alle disse Fruentimmer er imidlertid fordeelt paa saa mange Læger og ofte ret overfladisk; jeg er derfor ikke ganske sikker paa Rigtigheden af disse senere Angivelser.Ogsaa Lacassagne (I. c. p. 102) synes at have seet Tatoveringer paa Underlivet.

Hos *vore offentlige Fruentimmer* svnes Tatovering tidligere ikke at have været i nogen udstrakt Brug, men paalidelig Underretning herom mangler ganske. Jeg mindes tydeligt for 30–35 Aar siden at have seet Navne anbragte paa Armene af enkelte af disse Fruentimmer; men kun to af de (henimod 40} ældste, for Øjeblikket her i 20–30 Aar praktiserende Skjøger bære saadanne Mærker, henholdsviis i 15 og i 13 Aar. Denne Skik synes næsten at have været ifærd med at uddøe. I de senere Aar har en yngre Mand med Talent for Tegning og for sin specielle Kunst, en forhenværende Sømand Fr., som søger meget paa Steder, hvor offentlige Fruentimmer holde til, udbyttet disses Efterabelseslyst og Letsindighed oghar atter bragt Tatoveringen paa Mode, og det i den Grad, at der, som anført, imellem de 804 Individer, som i de sidste 5 Aar have praktiseret som Skjøger, findes 80 tatoverede, og hos de 49 af samme er Operationen foretagen af ham. De øvrige Individer ere for største Delen tatoverede af »Veninder» i Tvangshuset eller i vore usle Politiarrester, under Paavirkning af Ørkesløsheden og Minderne om erotiske Forbindelser; enkelte ere ogsaa mærkede af deres private Elsker (Souteneur).

Tatoveringen optræder ofte, hos de 34 (af 80), kun som Bogstaver og Bogstavpar, hos ikke faa, hos de 10, som Navne, oftest da tillige sammen med Bogstaver. Hos mange, hos de 22, saaes Bogstavpar og Figurer og hos 11 Navne og Figurer; kun hos tre Individer forekom Figurer alene. Flertallet af alle disse Arter af Tatoveringer, saaledes ogsaa de 45 af Figurerne, vare udførte i Rødt og Sort; Mindretallet, og derimellem 22 Figurer, i Sort alene; kun sjældent (2) vare de i Rødt og Blaat (1) eller i Rødt alene (1).

Hos 73 (af de 80) Individer vare nærværende eller tidligere *mandlige Kjærester* foreløbigt forevigede ved de med to eller tre Bogstaver (Forbogstav til For- og Efternavn) eller ved Fornavn alene (Fig. 4. 11) mere discret antydede (Fig. 5, 6, 7, 9, 13, 17, 18} eller fuldt udførte Navne (Fig. 8). De 23 af disse Fruentimmer havde desuden vedføjet deres eget Navn (Fig. 11), ogsaa enten kun antydet eller fuldt ud; sjeldnere (5) fandtes Datum og et Aarstal tilføjet. Hos de 26 forekom Navnet paa to, hos tre paa 3, hos fire paa 4 og hos eet henholdsviis paa 5 og 6 Kjærester. Hos 5 fandtes Minde-Mærker efter tidligere Inclination fortrængte og overtatoverede med Navnet paa en ny Elsker eller (!) dækkede med et Gravkors. To Individer bare kun deres *Elskerindes* Navn, to baade et saadant, deres eget og en Elskers; eet havde sit eget under Elskerindens Navn. Hos fire Individer fandtes kun eget Navn. Hos eet forekom sammen med andre Initialer det til en Broders Navn, hos et andet det til et Barns. Navn paa Moder eller Fader syntes aldrig at forekomme.

Meget ofte, som anført hos 35 Individer, optraadte Tatoveringen som en eller flere, mindre eller større *Figurer eller Billeder,* næsten altid i Selskab med Bogstaver eller Navne. Der viser sig ikke nogen rig Variation i disse, ialt 70, Figurer og en uendeligt langt ringere Variation end den, der sees hos Mandfolk. De samme Mønstre gjentage sig altfor ofte. Og naturligt nok er det saa hyppigt de samme naivt symbolske Figurer, som ogsaa ere i Brug i

FrankrigSml. Laoassaghe, I. c. Fig. 15, 35, 36 (Calquer). og i ItalienSml. Lombroso, I. c. p. 287—323. Tav. XVI. Fig. 2, XVIII. Fig. 1, 2 p. p.. Hyppigst, hos 15 Individer, saaes to fra en Art Knude i modsat Retning udgaaende Blade (Fig. 1, 3, 11, 17); dernæst, hos 7 Individer, en Rose med Blade (Fig. 12); derefter, hos 6 Individer, et Hjerte (Fig. 3, 11, 14), ofte med to hinanden tvært over dette trykkende Hænder (Fig. 3, 11) eller med to Bogstaver i Hjertets Centrum; eller, hos 4, et af en Piil gennemboret Hjerte (Fig. 4, 13). Hos 5 Individer saaes Brystbilledet af en ung Mand (Fig. 2); hos 4 et Par sammenknyttede Hænder, som hos 5 andre deelviis dækkede tværs over et Hjerte (Fig. 3, 11). Hos 6 Individer saaes et Anker, omslynget af et Toug (Fig. 16), og hos 3 det banale Emblem for Tro og Haab og Kjærlighed (Fig. 14). Hos 3 Individer fandtes et Slags Tværbaand (Fig. 6), hos to en Green med Blade og hos 2 et enkelt Blad; hos 8 andre henholdsviis et Armbaand, et Gravkors, en Krands, en Kringle, en Ring, en Stjerne (Fig. 15), et stort Skib for fulde Seil (Fig. 10) og en patriotisk Flagdecoration med Kanoner (Fig. 1). – Hos 9 af disse Individer fandtes to, hos 2 fire og hos eet 5 saadanne

Tegninger, og, som anført, hos de allerfleste i Forbindelse med flere eller færre Bogstaver eller Navne; 2 individer havde saaledas 9, eet 11 og eet 15 Tatoveringer paa deres Legeme.

Alle disse Tatoveringer havde sædvanligviis deres *Sæde* paa Overlommerne, ulige sjeldnere paa Underlemmerne (Laarene) og paa Brystet; paa andre Legemsdele saaes de aldrig, paa; Underlivet altsaa heller aldrig. Deres hyppigste Sæde var Indsiden af venstre Forarm. 25 Individer bare Tatoveringer der; lidt mindre hyppigt, hos 21 Individer, saaes de paa Indsiden af højre Forarm, og de 21 havde Tatoveringer paa begge Forarmes Indside. De forefandtes fremdeles hos 8 Individer paa Udsiden af venstre og hos 2 af højre Forarm, hos 4 paa Forsiden af den venstre og hos 4 af den højre Forarm. *Paa Forarmene forekom Tatoveringerne altsaa hyppigst, særligt paa den venstre.* Paa Udsiden af højre Overarm viste 6 Individer disse Indristninger, og hos eet fandtes en saadan paa Forsiden; hos 4 forekom Tatovering paa Udsiden af venstre Overarm og hos eet højt oppe paa Udsiden af venstre Skulderledsegn. Paa Rygsiden af højre Haandled saaes Tatoveringer hos 4 Individer, og hos eet forekom lignende paa begge Haandled. Paa venstreMellembaand, svarende til Mellemrummet mellom Tommel- og Pegefinger, saaes Tatoveringer hos 9, hos 4 paa tilsvarende Sted paa høire Haand; hos henholdsviis eet Individ forekom saadan paa Mellemhandsegnen af høire eller venstre Tommel. Hos 3 Individer saaes en Ring ristet henholdsvis paa venstre Tommel-, Pege- eller Mellem-finger. Tre Individer havde Figurer over venstre, eet over høire og tre over begge Knæer. Kun hos eet Individ saaes en Tegning i Egnen af Manubrium sterni, hos et andet sammesteds en Elskers Navu, og hos et tredie en Tegning længere nede, mellem Brysterne.

Tatoveringerne stemme, saaledes som de vise sig hos de Kjøbenhavnske Skjøger, altsaa næsten ganske med de Forhold, hvorunder den optræder hos de Pariser offentlige Fruentimmer: denne Kaste viser jo næsten ovoralt de samme Trask. Her som i Paris er det *i Reglen kun de unge og de til de laveste Klasselag hørende Individer,* som lade sig saaledes mærke; men *aldrig* her saalidt som der *forekommer der obscoene Figurer* eller Antydninger til uanstændige Tatoveringer. Her som hist antyde Navne og Figurer alleroftest Kjærlighedsforhold og oftest til mandlige Individer. Tatoveringerne forekomme væsenligt paa de samme Steder og ere af de samme Farver, og her som i Paris søger man ofte at dække Minder om tidligere Tilbøjeligheder med friske Præg. Eiendommelig for Paris er eller var kun den Lokalisation, som Fruentimmerne der undertiden forbeholdt deres (kvindelige) Catamiter; noget Lignende er neppe seet her.Ifølge Parent-Duchatelet (l. c. I. 1857. p. 159-169) vare henimod $^1/_4$ af de offentlige Fruentimmere i Paris *Tribader,* hvad vel baade for Paris og for Kjøbenhavns Vedkommende ikke er altfor højt anslaaet (sml. R. Bergh, Vestre Hosp. i 1888. p. 13).

Naar fraregnes Brugen af Hammer, adskiller den *Maade, paa hvilken Tatoveringerne udføres* hos os (og i Europa i det Hele), sig ikke væsenligt fra den, som anvendes hos de vilde Folkeslag. Tatoverings-Instrumentet dannes af nogle faa, (meest 5—6) Naale, som omvundne med Traad indtil omtrent 2—5 mm. fra Spidsen og stillede ved Siden af hverandre i en Linie, forsynes med en fælleds Omvikling og befæstes til et Skaft; Naalespidserne staae enten i Jævnhøjde eller i en Skraaning.Sml. Joest, l. c, p. 72. Fig. a—c. For at sikkre en nøjagtig Udførelse af Tatoveringen anbringer Operateuren med Tusk oftest et

Udkast eller en Fortegning til den paa Stedet eller overfører en Calquering paa Huden. Naalespidserne dyppes saa i en vandig Opløsning eller Opslemming af forskjellige Farver, sædvanligviis chinesisk Tusk og Cinnober; i Straffeanstalterne henvttes Blæk eller Farvningsstoffer, som lade sig skrabe af forskjellige Brugsgjenstande. Stikkene anbringes nu i Huden, tæt ved hverandre, meest skraat, undertiden ogsaa lodret, oftest med Naalerækken parallel med Retilningen af Contourerne af de Tegninger, som skulle fremstilles*Betalingen,* som ydes *for disse Tatoveringer,* er ret ringe. For en Seance, som kan omfatte baade Navn og een eller et Par Figurer, betales sædvanligviis 25 Øre til $1^1/_2$ Kr., og undertiden erlægges Salairet som Naturalpræstation (Øl m. M.). Omtrent saaledes er Forholdet ogsaa i Frankrig, hvor Betalingen oftest er 50 (Centim. til 2—3 Fr.. naar ikke andre Ydelser træde istedenfor Betaling. Sml. Berchon, l. c. p. 63 Note..

Smerterne ved de Tatoveringer, om hvilke der her er Tale, ere sædvanligviis kun ringe. Operationen medfører i de første Dage nogen Rødme og Svulst, Tegningen sees bedækket med lidt indtørret Blod og Farvestof og er

saaledes utydelig; først efter nogle Dage træder den tydeligt frem; men er da, paa Grund af resterende Svulst, bredere, end den senere viser sig. Derefter henstaae disse Tatoveringer i Reglen uforandrede et endog langt Liv igjennem, kun med Aarene oftest noget afblegede, de sorte blive oftest mere blaalige, de røde mere violette, tildeels fordi det i Huden indførte Pigment og da særligt det røde efterhaanden absorberes8ml. Filomusi e Rezzonico, sul trasporto alle glandole linfat. della materia color. dei tatuaggi. Giorn. intern. d. sc. med. 1888, 12. (Arch. f. Derm. u. Syph. XXI. 1889. p. 760). forat afsættes i de til Tatoverings-Egnen svarende Lympheglandler *(H. Meekel Follin, Virchow);* de sorte Tegninger ere altsaa de holdbareste.

Spørgsmaalet om Varigheden af disse Tatoveringer har ofte, især retsligt været fremme. Det var egenligt først *Rayer*Rayer, tr. théor. ei prat. des mal. vénér. II. 1827, p. 391—392., som paaviste, at en vellykket Tatovering paa Grund af Afsætningen af Farvestoffet i Læderhuden var saa at sige uudslettelig. 1 Anledning af den i sin Tid saa megen Opsigt vækkende Schall'ske Retssag og den, som det syntes, derunder constaterede Forsvinden af Tatoveringer foretog *Casper*Casper, üb. Tätowirungen. Vjschr. f. ger. u. öff. Medicin. I. 1852. p. (274— 297) 288-290. en Række Undersøgelser af gamle Soldater i Berliner-Invalidehuset; hos 3 af 36 vare Tatoveringerne afblegede, hos 2 deelviis og hos 4 fuldstændigt forsvundne, medens de hos mange endnu stode særdeles udprægede endog efter 40 Aar. Senere har*Hutin* leveret en OversigtHutin, rech. sur les tatonages. Bull. de l'ac. de méd. XVIII. 1853. p. 348. Hutin, recherches sur les tatouages. Paris. 1853. p, 15—25. over Resultatet af Undersøgelsen af 506 tatoverede Veteraner i Invalidehotellet i Paris; kun hos 47 vare disse Mærker forsvundne i Løbet af 28—60 Aar. Kort derefter paaviste *Tardieu*Tardieu, ét. médico-légale sur le tatouage. Ann. d'hyg. publ. 2 S. III. 1855. p. 171—206. ydermere den store Holdbarhed af disse Tatoveringer. Vore to ovennævnte, 15 og 13 Aar gamle Tatoveringer stode endnu saa friske, som om de nyligt vare udførte. Men Tatoveringer kunne altsaa dog undertiden i Aarenes Løb forsvinde, særligt sker det selvfølgeligt, naar de ere udførte altfor overfladisk.

Hyppigt og af meget forskjellige Grunde *ønske tatoverede Individer at befries for de Mærker,* hvormed de af Efterabelsesdrift og tanketomt Letsind eller af en øieblikkelig Caprice ere blevne belemrede. Det har altid været saaledes. Allerede de græske og romerske Skribenter og senere de arabiske Læger have meddelt en Række herhen hørende og efter Sigende tjenlige Midler og Recepter. Af virkeligt virksom Betydning for saadant Formaal ere dog kun Vesicantia og Escharotica, og selv disse ere saa ofte ikke istand til fuldstændigt at tilintetgjøre disse Mærker. Det Samme gjælder tie ret hyppigt anvendte Ny-Tatoveringer, Overtatoveringer. gjennem hvilke man dog oftest ved nøiere Tilsyn kan læse de oprindelige Mærker. Ifølge *Variot* G. Variot, nouveau procédé de destruction des tatonages. Compt. rendus de la soc. de biol. Juillet 1888 (Ann. de dermat. et de syphilige. 2 S, X. 1889. p. 848). skal man kunne bringe Tatoveringer til Forsvinden ved en Overheldniug af dem med en concentreret Tannin-Opløsning med paafølgende tæt adaeqvat Tatovering samt straks følgende Anvendelse af en Helvedstensstift, hvorved der i Hudens Overflade dannes garvesuurt Sølvilte; efter 2 Maaneder skulde Tatoveringerne være forsvundne. Underligt nok har der ned til vore Dage, ogsaa hos os og særligt hos de offentlige Fruentimmer, bevaret sig den Overtro, at Vadskninger med og Ny-Tatovering med Kvindemælk skal kunne borttage disse Indretninger.

Intet af de ovennævnte 80 Individer synes at have havt nogetsomhelst væsenligt Besvær eller Ulempe af Anbringelsen af de ialt 252 Navne og Figurer, hvormed de ere blevne udstyrede. Men det er bekjendt nok, at Tatoveringen kan medføre meget betydelige, farefulde og selv dræbende OomplicationerBerchon, l. c. p. 105-(130)149., Phlegmoner. Gangræner,Lymphangiter, Blødninger, Erysipelas o. s. v. Syphilis er desforuden temmelig hyppigt overført ad denne VeiSml. Litteraturfortegnelsen til: Pospelow, üb. extragenitale Syphilisinfect. Arch. f. Dermat. u. Syph. XXI. 1889. p. 235—256., ligesom Lupus saavelsom local og generel Tuberculose er seet udviklet efter Tatovering, naar Operateuren har været PhthisikerJadassohn, üb. inoculationslupus. Virchow, Arch. CXXI. 1890, p. 223–225. O. Liebreich, die Möglichkeit d. Tuberkuloseinfect. durch Tättowirung. Therap. Monatsh. V. Sonderheft. 1891. p. 89—90. Det af Tournier refererede (noget tvivlsomme) Tilfælde af »tuberculose de la peau inoculée par tatouage» (Mém. et Comptes rendus de la soc. des sc. méd. de Lyon. XXIX. 1889. p. 81) angaaer en phthisisk Patient, til hvis Tatovering der anvendtes Tusk,

udrørt i hans egen Mundvaedske.. Det er derfor berettiget, at man baade i den franske og i den italienske Marine i de senere Aar har forsøgt at hæmme denne Uskik, mod hvilken der nu ogsaa synes at skulle skrides ind i den østerrigske HærSml. Töply, die vener. Krankh. in den Armeen. Arch. f. Dermat. a. Syph. XXII, 6. 1890. p. 850., ligesom den japanske Regjering skal have nedlagt visse Indsknenkninger og Forbud mod den i dens nye StraffelovSml. Ymer. VI, 1886. 1887. p. XVIII..

Medens *Tatoveringer* altsaa saaes endog ret hyppigt *hos* de offentlige Fruentimmer, forekomme de derimod hos andre Kvinder kun sjeldent og endog næsten kun hos dem. der høre til *den hemnelige Prostitution,* fra hvilken den offentlige for en saa stor Deel rekruteres. Men selv hos dem sees disse Mærker kun sjeldent; i Reglen er det først efter at være indskrevne som Skjøger, at disse Fruentimmer lade sig tatovere. Af de 1502 forskellige, næsten altid unge eller endog ganske unge Kvinder, som fra 1886—1890 (inclusive) ere behandlede paa Vestre Hospitals anden Afdeling (den for den hemmelige Prostitution reserverede), have kun de 31 viist Tatoveringer, og af samme vare de 15 ganske unge, særligt depraverede Piger, som færdedes meget paa Beværtninger af laveste Art. Disse sidste vare alle tatoverede af den oven omtalte Kunstner (Fr.); de andre vare fordetmeste mærkede af Veninder, meest i Arresterne, ganske enkelte af en Kjæreste. Tatoverings-Forholdene stemmede iøvrigt ogsaa væsenligt med dem hos de offentlige Fruentimmer. Alleroftest fandtes Mærkerne paa Forarmene, hos 13 paa høire, hos 12 paa venstre og hos 3 paa bægge; hos 3 saaes de paa venstre Overarm, hos eet paa Radialranden af venstre Mellemhaand og hosto i Egnen af Mellemrummet imellem første og anden Mellemhaandsknogle. Tatoveringerne dannedes ogsaa her alleroftest af Bogstaver eller Navne, men særligt ofte forekom Fruentimmernes eget Navn. Hos de 12 fandtes kun eget Navn eller Initialer til samme, hos 11 een og hos 1 to Kjæresters Navne, hos 4 eget og Kjærestens; hos 2 eget, en Kjærestes og en Venindes Navn, hos tre dertil endnu en ny Venindes; hos eet Individ saaes kun en Broders Navn. Figurer forekom sjeldnere; hos to et Par sammenfføiede Hænder, hos tre et Hjerte; henholdsviis hos eet en Rose, en Green eller to divergerende Grene, og hos to et Anker. Navne og Figurer vare hos de 16 alene udførte i Sort, hos de 15 i Rødt og Sort. Hos intet af disse Fruentimmer forekom mange Navne og Figurer, og til Overtatovering var endnu intet af dem naaet. Disse 31 Individer havde ialt kun 62 Tatoveringer.

Tatoveringer antyde hos Fruentimmer næsten altid psychisk Degeneration, ligesom tatoverede Fruentimmer undertiden ogsaa vise physiske Degenerationsfænomener, og disse Tatoveringer høre derfor ind under den *sociale Pathologis* store Omraade.

Tavleforklaring.

Figurerne ere et Udvalg af Forfatterens farvetroe Calquer over Tatoveringer:

Fig. 1.

Fra høire Overarm.

2.

Fra venstre Overarm (med Fig, 8).

3.

Fra høire Forarm (med Fig. 1).

4.

Fra hoire Forarm (med Fig. 7).

5.

Fra hoire Forarm.

6.

Fra venstre Forarm (med Fig. 9).

7.

Fra venstre Forarm.

8.

Fra venstre Haand.

9.

Fra venstre Tommel-Mellemhaand.

10.

Fra Udsiden af høire Overarm.

11.

Fra høire Forarm (med Fig. 12, 13).

12.

Fra Egnen af Manubrium sterni.

13.

Fra venstre Forarm.

14.

Fra høire Forarm (med Fig. 15, 16).

15.

Fra venstre Forarm.

16.

Fra høire Tommelfinger.

17.

Fra venstre Forarm (med Fig. 18).

18.

Fra høire Forarm.

*

to i Egnen af Mellemrummet imellem første og anden Mellemhaandsknogle. Tatoveringerne dannedes ogsaa her alleroftest af Bogstaver eller Navne, men særligt ofte forekom Fruentimmernes eget Navn. Hos de 12 fandtes kun eget Navn eller Initialer til samme, hos 11 een og hos 1 to Kjæresters Navne, hos 4 eget og Kjærestens; hos 2 eget, en Kjærestes og en Venindes Navn, hos tre dertil endnu en ny Venindes; hos eet Individ saaes kun en Broders Navn. Figurer forekom sjeldnere; hos to et Par sammenfføiede Hænder, hos tre et Hjerte; henholdsviis hos eet en Rose, en Green eller to divergerende Grene, og hos to et Anker. Navne og Figurer vare hos de 16 alene udførte i Sort, hos de 15 i Rødt og Sort. Hos intet af disse Fruentimmer forekom mange Navne og Figurer, og til Overtatovering var endnu intet af dem naaet. Disse 31 Individer havde ialt kun 62 Tatoveringer.

Tatoveringer antyde hos Fruentimmer næsten altid psychisk Degeneration, ligesom tatoverede Fruentimmer undertiden ogsaa vise physiske Degenerationsfænomener, og disse Tatoveringer høre derfor ind under den *sociale Pathologis* store Omraade.

Tavleforklaring.

Figurerne ere et Udvalg af Forfatterens farvetroe Calquer over Tatoveringer:

Fig. 1.

Fra høire Overarm.

2.

Fra venstre Overarm (med Fig, 8).

3.

Fra høire Forarm (med Fig. 1).

4.

Fra hoire Forarm (med Fig. 7).

5.

Fra hoire Forarm.

6.

Fra venstre Forarm (med Fig. 9).

7.

Fra venstre Forarm.

8.

Fra venstre Haand.

9.

Fra venstre Tommel-Mellemhaand.

10.

Fra Udsiden af høire Overarm.

11.

Fra høire Forarm (med Fig. 12, 13).

12.

Fra Egnen af Manubrium sterni.

13.

Fra venstre Forarm.

14.

Fra høire Forarm (med Fig. 15, 16).

15.

Fra venstre Forarm.

16.

Fra høire Tommelfinger.

17.

Fra venstre Forarm (med Fig. 18).

18.

Fra høire Forarm.

*

Tab. 1. 1. - 9.

Tab. 2. 10. - 17.